

Srebro.

Srebro je dragocéna kovina, ki ima lepo, belo leskečo se barvo. Srebro je mehka in jako raztézna kovina, zato se dá kovati v najlepše umetnîne in se lahko razvleče v najtanjše niti. Ker se na zraku srebro ne izpremení in tudi ne izgubi svojega léska, zato se prišteva med plemenite kovine. Srebro se v prirodi pogostoma dobí samočisto, a največ ga je v zvezi s svincom v srebrnatih svinčenih rudah. Dobiva se iz tacih rud čisto srebro, ako se pri pristopu zraka te rude žarijo na plavniku; s tem se svinec izpremení v tako imenovani srebrni glaj, a čisto srebro ostane na dnu plavnikovega ognjišča. Srebrne rude se nahajajo v našem cesarstvu v Rudogorji, Příbramu in v Johahimovi na Češkem, v Kremenici in Ščavnici na Ogrskem in v nekaterih krajih na Sedmograškem. Iz srebrá izdelujejo raznovrstne stvari, lepotíne in umetnîne, rabijo ga za posrebovanje in mnogokrat tudi v zdravilstvu. Iz srebra se kujejo srebrni novci, recimo: petíce, desetíce, dvajsetíce, četrtgoldinarji, goldinarji, krone in tolarji.

Ker je pa čisto srebro premeško, prehitro bi se oglodálo in izlizalo idóč iz rok v roke, zato se novčnemu srebru vselej pridá nekoliko bakra, da trdneje postane. Takó imajo naši srebrni goldinarji 9 delov srebrá in 1 del bakra, dvajsetíce 5 delov srebra in 5 delov bakra, in desetíce 4 dele srebra in 6 delov bakra v sebi.

Živo srebro.

Živo srebro je jedína pri navadnej toplini tekoča kovina; srebrno bele barve je, močno svitló in se v prirodi nahaja samočisto ali pa v zvezi s srebrom in žveplom. Živo srebro se pri 40° C. mraza strdí in se dá kovati; v vročini pri 360° C. pa vré in se izpreminja v brezbarvne soparje, ki so zdravju zeló škodljivi in naredé slinavost ali slinotok, otekanje dlesna, slabljenje, hiranje in malokrvnost. Živo srebro malo ne vse druge kovine v sebi raztopí, in zato se rabi za dobivanje srebrá in zlatá iz dotičnih rud in za pozlačevanje. Rabi se tudi v gorkomére in tlakomére, za obkladanje stekla na zrcalih, in v izdelovanje cinobra (živo srebro in žveplo), ki je krasna, živo-rudeča, strupena barva. Mnogo živega srebra se rabi tudi v zdravilstvu proti raznim boleznim. Največ živega srebra dajejo južnoamerikanski rudniki, a pri nas se ga največ dobiva v Idriji na Kranjskem.

J. Kotnik.

Razne stvari.

Kratkočasnica.

* Žid najde pri cesti spečega popotnika, poleg katerega je tudi nekaj v ruti zavitega oblačila ležalo. Bližej stopivši, vzame žid ruto z oblačilom ter grè hitro svoj pot naprej. Popotnik se prebudivši, vidi, da mu ruta z oblačilom manjka. Ko se vzdigne, ugleda užé precej daleč žida z ukradenim blagom po cesti naglo koráčati. Hitro

stopi za njim, prime ga in pelje pred sodnijo. Žid se izgovarja, da je blagó našel, a ne ukradel. Sodnik reče: „Tukaj stoji popotnik, kateremu ste blagó vzeli.“ — Žid odgovori: „Nu, kaj hočete več dokazov, našel sem tega popotnika in blagó poleg njega; blagó sem pobral, a popotnika sem ostavil, ker je pretežák, da bi ga nesel.“